

K DALEKÝM PŘESUNŮM VOJSK

Pod pojmem „daleký“ přesun chápeme přesuny, které vyžadují několika-
denní pochodové výkony k splnění cíle přesunu.

Hloubka přesunu vojsk armády, která byla v záloze hlavního velení, k fron-
tě a její zasazení do bojové činnosti bude zpravidla 1000 i více kilometrů.

Poznatky z řady cvičení ukazují, že protivník může na přesunující se vojska
armády použít 25—40 jaderných úderů a pásma radioaktivního zamoření bu-
dou zasahovat až 75 % prostorů přesunů a soustředění. Vojska jsou tak vysta-
vena nebezpečí úderů jaderných a chemických zbraní a budou překonávat
zničená a široce zamořená pásma terénu.

Daleké přesuny mohou probíhat různými způsoby

- a) pochodem na organických nebo přidělených prostředcích — podvalnicích
- b) přepravou po železnici, vzduchem a po vodě
- c) kombinovaným způsobem.

Volba způsobu přesunu vojsk závisí na cílech a hloubce přesunu, charak-
teru možné činnosti nepřítele, množství a možnostech přepravních prostředků.

K přesunům vojsk pochodem

Zde jsou platná všechna ustanovení Vševojsk-1-1, hl. 7. Já se zaměřím v člán-
ku na některé otázky zabezpečení dalekých přesunů.

Slabým místem při dalekých přesunech pásové techniky je životnost pásů,
která je např. u OT a tanků T-55 do 3000 km. Proto je vhodné k přepravě pá-
sové techniky využívat přepravníky a nebo vytvářet na osách přesunu odpoví-
dající zásoby pásů a plánovat s obměnou během pochodu.

Při využití podvalníků uvedu možnosti podle cvičné organizace ČSLA. Pod-
valníkový prapor má tři roty po třech četách a v četě 12 těžkých podvalníků

s 23 těžkými tahači. Rota tak zabezpečuje přepravu tankového praporu a přepravníkový prapor přesun tanků tankového pluku při ponechání zálohy pro případ poškození podvalníků nebo tahačů.

Pochodová rychlost proudů podvalníků s naloženou bojovou technikou závisí na konfiguraci terénu. Při použití moderní přepravní techniky neměla by se pochodová rychlost značně lišit od normálního pochodu. Proud je schopen dosáhnout průměrné pochodové rychlosti 25 km/h.

Podvalníky zpravidla využijeme pro přepravu speciální pásové techniky vojska PVO, ženijní apod. Proto vojskům armády mohou být přiděleny 2—3 samostatné podvalníkové prapory.

Průměrná rychlost přesunu vojsk armády a délky celodenních pochodových výkonů — viz tabulku 1.

Uvedené denní pochodové výkony jsou zdůvodněny technickými parametry a jízdními vlastnostmi soudobé techniky, možnostmi a počtem řidičů, jejich připraveností, možnou průměrnou pochodovou rychlostí, dobou pochodu a objemem nádrží vozidel na PHM.

U tanků T-55 obsah palivových nádrží (960 litrů) odpovídá dennímu pochodovému výkonu do 300 km. Z hlediska zabezpečení bojeschopnosti vojsk po splnění denního pochodového výkonu a dosažení prostoru denního odpočinku nebo prostoru soustředění je nutné, aby v palivových nádržích zůstalo minimálně 0,15 náplně = 140 litrů. Proto při 10hodinovém pochodu u tankových proudů můžeme dosáhnout průměrného denního výkonu od 250 do 300 km, neboť spotřeba na 100 km jízdy na silnicích a i udržovaných polních cestách bude 270 l.

Jiná situace může být, vezou-li si tanky přídavné sudy. O této variantě však neuvažují.

Průměrnou pochodovou rychlost stanovíme diferencovaně i pro jednotlivé úseky silnic podle jejich stavu na základě průzkumu a charakteristiky komunikace.

Za důležité považují zmínit se o **využití času** v prostorech denních odpočinků. Vezmeme-li průměrný denní čas pochodu 10—12 h, zbývá pro činnost v prostoru odpočinku 12—14 h. Je důležité tento čas správně rozdělit a využít pro nutné činnosti:

— na každodenní ošetření techniky	3—4 h
— na dvojí výdej teplé stravy	1—1,5 h
— k zaujetí prostoru denního odpočinku a vyvedení techniky do výchozího místa	2—2,5 h
— na odpočinek osob — osádek, zvláště řidičů (spánek) minimálně	6 h
Celkem	12—14 h

K přepravě vojsk po železnici

Výhody a nevýhody

- vševojskové svazky se mohou přepravovat v úplné sestavě nebo jen část, zpravidla pásová technika,
- šetří motohodiny a technický stav bojové techniky a fyzické síly osádek, zvláště řidičů,
- větší možnost napadení vojsk jadernými údery nepřítel.

Tabulka 1

Charakter komunikace	Střední pochodová rychlost v km/h		Hodnota (délka) celodenního pochodu			
			Při jednom řidiči		Při dvou řidičích	
	den	noc	h pochodu	km	h pochodu	km
Při přesunu automobilních proudů						
Po silnici	30—40	25—30	8—10	200—250	14—16	350—400
Po udržovaných cestách	20—25	18—20	10—12	170—200	12—14	200—300
V těžko sjízdném terénu a horském terénu	10—15	8—10	10—12	80—180	12—14	120—200
Při přesunu tankových a smíšených proudů						
Po silnici	20—30	15—20	8—10	200—250	14—16	250—350
Po udržovaných cestách	15—20	12—15	10—12	150—170	12—14	180—280
V těžko sjízdném a horském terénu	10—12	8—10	10—12	80—120	12—14	120—150

V pásmu přesunu armády mohou být 1—2 železniční směry s propustností 50—60 vlaků za 24 h. Pro přepravu vojsk msd potřebujeme 50 vlaků a armády 350—500 vlaků při středním výkonu přepravy 500 km.

Zkušenosti ukazují, že přeprava vojsk v plné sestavě po železnici je výhodná na vzdálenost větší jak 700+900 km, vzhledem k době pro nakládání a vykládání techniky.

Proto nejvýhodnější bude **kombinovaný** způsob přepravy vojsk armády na velkou vzdálenost. V dalším budu věnovat pozornost tomuto způsobu přepravy.

K velení vojskům za přesunu

Základním předpokladem úspěšného přeskupení na velké vzdálenosti je pevné, nepřetržitě a pružné velení vojskům s centralizovaným řízením veškeré činnosti. Organizujeme je na základě rozhodnutí velitele svazu. To vychází z předpokládané bojové činnosti po přeskupení a situace, která se může vytvořit v průběhu přesunu.

Možná struktura a obsah rozhodnutí:

- zámysl
- úkoly vojskům
- zabezpečení přeskupení
- zásady organizace součinnosti s vojsky operační sestavy frontu, teritoriálními orgány a vojsky PVOS
- pohotovost k přesunu a přepravě po železnici
- organizace velení

V rozhodnutí pro přesun kombinovaným způsobem velitel stanoví:

- cíl, způsob a směr přesunu,
- v kolika dnech přesun uskutečnit,
- jakým způsobem jednotlivé svazky, útvary (techniku) přesunout,
- uspořádání pochodové sestavy armády,
- pochodové pásmo a pochodové osy,
- výchozí čáru a přechod prvního sledu,
- rychlost přesunu a denní pochodový výkon.

K přepravě po železnici dále uvede:

- kterým železničním směrem přepravovat,
- nakládací, vykládací popř. překládací prostory,
- dobu zahájení nakládání.

V úkolech svazkům a druhům vojsk stanoví:

- způsob přesunu,
- místo v pochodové sestavě vojsk armády,
- pásmo (osy) a železniční směry,
- výchozí čáru a regulační čáry s časem průchodu,
- prostory denního odpočinku a prostor soustředění,
- čísla železničních převozů, prostor shromaždiště, nakládací a vykládací prostor.

K zabezpečení přesunu vydává pokyny k

- zpracování plánu kombinovaného přesunu,
- organizací průzkumu,
- zabezpečení pochodu,

- operačnímu maskování,
- organizaci PVO, OPZHN, ženijnímu zabezpečení,
- týlovému zabezpečení, vojsk,
- organizaci velení a kontrole přesunu vojsk.

Z hlediska utajení cíle a směru přesunu přísně omezíme okruh osob, které přepravu organizují a jsou s ní seznámeni.

Na základě rozhodnutí velitele armády a nařízení nadřízeného přistoupí štáb za účasti náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a týlu armády k zpracování **plánu** kombinovaného přesunu vojsk a příslušných nařízení.

K plánu přesunu

Cílem plánování přesunu vojsk armády na velkou vzdálenost je co nejlépe rozdělit síly a prostředky k pochodu, vhodně uspořádat pochodovou sestavu vojsk, stanovit způsoby přesunu, utajení přesunu a všestranně zabezpečit udržení plné bojové pohotovosti vojsk armády k splnění stanovených úkolů.

Při plánování přesunu musíme zvážit

- čas, tempo pochodu a možné změny situace v pásmu přesunu vojska armády,
- způsoby přesunu a jejich utajení,
- zabezpečení trvalé bojové pohotovosti a bojeschopnosti jednotlivých divízií k zasazení do bojové činnosti,
- uspořádání operační sestavy a způsob činnosti. V případě vyřazení některého svazku či útvaru a změny pochodové sestavy při vytvoření širokých pásem zamořených nepřítelem či vyřazení některého z důležitých objektů na směru přepravy vojsk armády.

Hlavními ukazateli pro plánování jsou

- šířka pásma přesunu a počet pochodových os,
- délka pochodu,
- obsah a rozsah celodenních pochodů,
- doba potřebná pro přeskupení vojsk armády,
- propočty přesunu a přepravy po železnici,
- uspořádání pochodové sestavy vojsk armády,
- místa přepravních prostředků a pohotovostních přeprav, jejich kapacita na jednotlivých směrech,
- prostory PVO vojsk PVOS, frontu či okruhu,
- rozmístění radioreléových prostředků v pásmu přesunu.

Plán kombinovaného přesunu zpracujeme graficky na mapě s písemnou legendou.

V grafické části vyjádříme:

- uskupení nepřítele a předpokládaný prostor střetnutí se s nepřítelem,
- uskupení vlastních vojsk armády ve výchozím prostoru, prostoru zasazení do bojové činnosti, nebo ukončení přesunu,
- možné úkoly vojsk armády,
- pochodová sestava vojsk armády,
- pásmo přesunu a pochodové osy,
- prostory denních odpočinků a doba pobytu v nich,
- železniční směry,

- prostory a místa naložení, vyložení vojsk, překládací prostory, vyčkávací prostory vojsk, organizace ochrany a obrany,
- výchozí čáry, regulační čáry a časy průchodu,
- prostory denních odpočinků, doba zahájení a ukončení pobytu v nich,
- organizace PVO a OPZHN,
- organizace pořádkové služby za přesunu a v místech odpočinku,
- úkoly týlového zabezpečení,
- organizaci velení vojskům.

V písemné části legendy uvedeme:

- cíl, zámysl a rozmach přesunu,
- pochodovou sestavu vojsk a pořadí přepravy,
- propočty pochodu a přepravy, tempo, rozsah a jejich zdůvodnění,
- opatření k všestrannému zabezpečení přesunu po jednotlivých druzích,
- opatření operačního maskování,
- opatření pro případnou likvidaci následků napadení ZHN nepřítel na ose i při přepravě po železnici,

— organizace velení a spojení, zabezpečení velení za přesunu s uvedením rozdělení sil a prostředků (na jednotlivá místa velení, jejich doba pohotovosti a použití v jednotlivých prostorech),

- organizace kontroly.

Při plánování přesunů na vzdálenost 1000—1500 km předpokládáme časovou zálohu jeden až dva dny.

Při plánování přesunu prostudujeme válčiště a stanovíme požadavky na přepravu válčiště pro přesun svazu, stanovíme zásoby materiálně technických prostředků, přijmeme opatření pro vysokou a trvalou připravenost techniky vojsk, orgánů velení a řízení.

Pochodová sestava vojsk armády při přesunu musí odpovídat stanovenému úkolu přesunu a operačnímu předurčení vojsk A, situaci na válčišti a charakteru pásma přesunu. Musí zabezpečovat rychlé rozvinutí vojsk do operační sestavy, udržení vysoké bojové pohotovosti vojsk a velení vojskům za pochodu. Bude se skládat z pochodových proudů svazků 1. a 2. sledu, proudů vojsk a záloh, týlových útvarů a zařízení a míst velení.

Pro případ možného střetnutí s nepřitelem zejména v závěrečné fázi přesunu (při přiblížení k frontě) bude účelné zařadit část tankových svazků do čela pochodové sestavy vojsk armády, PTZ a POZ na nejvíce ohrožené směry. Své opodstatnění má i silné pochodové zabezpečení — formou silných předvojů.

Z hlediska těchto požadavků bude účelné zařadit do 1. sledu:

- 2 až 3 divize, z toho jednu tankovou,
- arb,
- armádní ptp, adb,
- plrb,
- útvary ženijního vojska s přepravními prostředky a vojska PVO,
- PVS A.

Do 2. sledu zařadíme zbývající vševojskové svazky a útvary druhů vojsk, VS A.

Týl budeme členit zpravidla tak, že v 1. sledu týlu budou na přepravních prostředcích v hodnotě jednoho automobilního praporu potřebné zásoby (PZM) pro vojska 1. sledu a samostatné zdravotnické oddíly (předsunutá zdrav. záloha), prostředky technického zabezpečení a odsunu.

Ve 2. sledu týlu — TVS, PAZ, ostatní týlové útvary a zařízení — viz tabulku 2.

Tabulka 2

Pojmenování	Průzkumný sled	Jednotky zabezpečení	1. sled	1. sled armádního týlu	2. sled	2. sled armádního týlu
Vzdálenosti	50 km	50 km	100—150 km	10 až 15 km 10—15 km 80—100 km	100—150 km 30 až 50 km	
Složení jednotlivých sledů			- 2-3 vševojskové svazky - arb - plrp - dělostřel. - PVS - SZO přidělené svazkům	- automob. prapor s PMZ - předsunutá zdrav. záloha - prostředky technického zabezpečení a evakuace	- 2-3 vševojskové svazky - VS A - ostatní útvary a svazky	- TVS A - PAZ - ostatní týlové útvary a zařízení

Armádě určujeme pásmo přesunu. Při jeho stanovení bereme v úvahu, aby zabezpečovalo minimálně 5—7 pochodových os (pro každou divizi prvního sledu minimálně 2 osy a pro arb a místa velení 1 osu). Zásadně je třeba využít takového množství pochodových os, kolik jich můžeme zabezpečit při vyloučení jejich křížení.

Vybereme též 1—2 osy jako **komunikace odsunu**. Vyloučí to zdržování pochodových proudů a vytváří podmínky pro odsun raněných, poškozené techniky apod. Umožní to též přisun opravené techniky do sestavy vojsk. Zkušenosti z velkých cvičení dokazují, že je výhodné vyčlenit alespoň jednu i méně hodnotnou osu mezi dvěma pochoduujícími divizemi.

K organizaci velení za přesunu

Na základě zkušeností z kombinovaného přesunu vojsk v rámci taktického cvičení u VVO v r. 1974 chci poukázat na některé zkušenosti z organizace velení za pochodu.

Pro splnění stanoveného úkolu má důležité místo nepřetržitě řízení činnosti vojsk. To vyžaduje, abychom místa velení pečlivě ukryli v pochodové sestavě a na místech jejich rozvinování zabezpečili ochranu radiotechnických prostředků před radiotechnickým průzkumem nepřítele.

Velitel velí za pochodu osobně a prostřednictvím štábu. Velení zabezpečíme z mobilních míst velení s příslušným vybavením a spojovací soustavou, při dodržení zásady členění celků.

Z hlediska rozmachu přesunu vojsk armády k zabezpečení velení je výhodné vytvářet operační skupiny se spojovacími prostředky a pomocná místa velení (PoVS), při čemž některá z nich mohou být i vzdušná. Nám se ověřilo složení operačních skupin 1 + 4 (pracovala na bázi PoVS). Skupina pracovala v úzké součinnosti se silniční pořádkovou službou a plně využívala její spojovací soustavu. Tyto skupiny shromažďovaly potřebné údaje o situaci a zprostředkovaly velení předáváním nařízení.

Při organizaci velení musí velitel armády stanovit:

- místa jednotlivých míst velení v pochodové sestavě vojsk armády,
- způsob a dobu jejich přemístění,
- organizaci a využití spojení mezi místy velení za pochodu a při zabezpečení přepravy po železnici,
- zástupce velitele armády pro velení vojskům v jednotlivých prostorech nakládání a vykládání.

Další opatření k zabezpečení velení jsou uvedena ve statích předpisů Oper-1-1 a Vševojsk-1-1.

Své opodstatnění má řešení organizace velení při jaderných úderech nepřítele na osy přesunu a při změně plánu přepravy vojsk po železnici. Jde o využití oklikových železničních tratí a vyložení vojsk v neplánovaných prostorech v blízkosti zničených úseků železnice.

Zabezpečení nepřetržitosti velení ovlivňují i způsoby přemísťování míst velení. Uvedu možné způsoby přemístění:

1. „přisunutím“ jednotlivých míst velení, tzn. — do prostoru denního odpočinku vojsk vyšleme předem PVS armády, které velí vojskům „na sebe“. VS A se přesunuje společně s proudy.
2. metodou „překračování“.

3. PVS se neustále přesunuje v sestavě vojsk 1. sledu armády a VS v pochodové sestavě vojsk 2. sledu.

4. VS se dělí na jednotlivé sledy v pochodovém proudu. PVS armády se přesune přímo do prostoru soustředění.

K organizaci spojení

Organizaci spojení ovlivní — operační situace, doba přesunu, způsob přesunu, sestava vojsk a tempo přesunu vojsk armády.

Velitelství armády musí předem zabezpečit spojení s vojsky, která jsou ve výchozích prostorech, v nakládacích (vykládacích) prostorech denních odpočinků v konečném prostoru soustředění.

Požadavky na spojení budou značně vysoké, zvláště z hlediska jeho odolnosti a pružnosti, protože musí zabezpečit:

- velení vojskům za přesunu po osách a na železničních převozech,
- kontrolu přesunů,
- uvědomení vojsk o možném nebezpečí a použití jaderných zbraní nepřitelem a zabezpečit velení při likvidaci následků,
- velení pořádkové službě v konečných prostorech soustředění nebo v prostorech denního odpočinku,
- zasazení vojsk armády do bojové činnosti nebo sražení.

K zabezpečení spojení používáme všechny prostředky spojení, které má armáda k dispozici. Základní a nejvýhodnější jsou linková pojítka (využití státních linek) a pohyblivá pojítka.

Rádiové spojení používáme pouze v kombinaci s radioreléovým spojením v místech, kde nemůžeme použít spojení linkové. Použijeme-li rádia, pak jen krátké signály s využitím zařízení pro automatické utajování, nebo pomůcek pro kódování. Použití rádiových pojítek určuje velitel armády na základě bojové situace a potřeby zabezpečit spojení.

Své opodstatnění mají vzdušná pomocná místa velení, nebo vzdušné pomocné spojovací uzly k zabezpečení retranslace. Tento způsob spojení zabezpečuje stabilitu a odolnost spojení, zvláště při zabezpečení spojení v prostorech denních odpočinků. K tomuto spojení využíváme vrtulníky s vestavěnou rádiovou stanicí.

K operačnímu maskování a utajení přesunů

Tato opatření vycházejí z plánu velitele fronty a mají za cíl:

- uvést nepřítele v omyl o cílu pochodu, o skutečné pochodové sestavě, o směru pochodu, o charakteru a rozsahu pochodu,
- utajit prostory nakládání a vyložení, popř. překládání, prostory odpočinku a prostory soustředění.

Z tohoto hlediska budeme imitovat

- rozmístění vojsk,
- místa velení v dočasných prostorech rozmístění,
- vytvářet radiotechnické situace a klamné informace,
- klamné přesuny.

Utajení přesunu dále dosáhneme

- přesunem v noci,

- přesným dodržováním maskovacích opatření,
- aktivním bojem proti všem druhům průzkumu, který může působit v pásmu přesunu,
- přísným dodržováním opatření radiotechnického maskování.

Velmi důležitý význam má

- omezení osob při plánování přesunu,
- zákaz styků vojsk s obyvatelstvem,
- vydávání nařízení pro pochod svazkům pouze na jeden den, tzn. z jednoho prostoru denního odpočinku do druhého,
- vojska přepravovat po mostech pouze v noci,
- nepoužívat pontonové mosty ve dne (rozebrat a ukrýt),
- v prostorech denních odpočinků a nových prostorech soustředění dbát na důsledné rozptýlení vojsk při jejich rozmístění, zvláště mimo osady, a důkladně je maskovat,
- nevydávat žádná písemná nařízení,
- prostory soustředění vojsk po ukončení přepravy stanovit po příjezdu do vykládacích prostorů.

K pořádkové službě

Pořádkovou službu organizujeme na všech osách přesunu, v prostorech denních odpočinků, ve výchozím prostoru i v prostoru soustředění, nebo na čarách rozvinutí při zasazení vojsk do bojové činnosti.

Na plnění úkolů pořádkové služby při dalekých přesunech se podílejí síly a prostředky

- a) vojskové (frontu, armády)
- b) teritoriálních (silničních) vojsk pořádkové služby.

Vojskovou pořádkovou službu organizujeme podle ustanovení Dopr-1-3. Při organizaci silniční pořádkové služby podle našich zkušeností je účelné:

- jedno pořádkové stanoviště na každých 8—10 km v úseku mezi čarami výchozích míst a rozchodišť,
- organizovat silniční pořádkové úseky s KPS.

KPS mají obsazovat důstojníci velitelství svazu s potřebnými dopravními prostředky. Jednotlivá KPS jsou propojena spojovací soustavou, která musí být spolehlivá a zabezpečovat rychlé spojení s jednotlivými KPS a místem velení.

Takto organizovaná pořádková služba zabezpečuje

- nepřetržitý přehled o průběhu přesunu mezi jednotlivými prostory denních odpočinků,
- udržení pořádku a dodržování maskovacích opatření,
- organizované shromáždění opravené bojové techniky a dopravních vozidel,
- operativní velení vojskům během pochodu.

Závěrem chci uvést, že jsem si nekladal za cíl vyčerpát celou složitou problematiku, ale věnovat pozornost stěžejním problémům organizace a zabezpečení dalekých kombinovaných přesunů z hlediska práce velitele a štábu na základě zkušeností z některých cvičení. Mám za to, že pro všechna ostatní opatření platí v plném rozsahu ustanovení Oper-1-1 a Vševojsk-1-1.